

1 De Abdij van Berne

In de zomer van 1980 werd ik opgebeld door Bob van Hellenberg Hubar, de vice-president van de Nederlandsche Bank en een sterke bridger. Hij vestigde mijn aandacht op de kloostergemeenschap in de abdij van het Brabantse Heeswijk, waar bridge de meest geliefde tijdspassing zou zijn. De afspraak was snel gemaakt en zo stonden we een paar dagen later voor de kloosterpoort. Ik schreef de volgende impressie die in de Volkskrant van 9 augustus 1980 werd gepubliceerd.

De Abdij van Berne ligt al meer dan een eeuw in het Brabantse land rond Heeswijk, omgeven door gladgeschoren gazons en eindeloze groentetuinen. Naast de brede stenen poort staat, in een dicht beplante boomgaard, de eerste witte broeder die we vandaag zullen ontmoeten. Hij heeft zijn schoffel tegen een boom gezet, draait een grote groene appel van een tak en geeft hem aan een blond joch van een jaar of acht dat verwachtingsvol de handen naar de oude man uitstrekt. Merijntje Gijzen lijkt in Heeswijk teruggekeerd.

De bel galmt minutenlang door de abdij. Links van het bordes ligt het 'Slotje', een gotisch gebouw uit het midden van de zestiende eeuw, vroege voorloper van de veel later gebouwde abdij. Rechts beginnen torens met transen en kantelen waarachter de Heren Norbertijnen in roeriger tijden het langstreckend geboefte met kokende pek en ijzeren ballen te lijf gingen. De geschiedenis hangt in de drukkende namiddagzon als een tastbaar web om het imposante slot. 'Nen goedennamiddag,' zegt dan de vriendelijke stem van broeder portier. De abt zal ons ontvangen in de Grote Gastenkamer. Of we maar willen volgen. De tocht gaat door een lange kloostergang die glimt van de boenwas. Aan weerszijden bijna levensgrote portretten van alle abten sinds 1523, strenge, wat onverdraagzame gezichten die het laatste restje

zondigheid uit de bezoekers trachten weg te persen. Als we de eerste hoek omslaan is er opeens een fors kabaal. In de abdijkerk bidden veertig Norbertijnen de vespers en zo te horen wensen zij niet het risico te lopen dat hun toewijding de Heer zal ontgaan.

Abt Van de Ven ontvangt, vergezeld van zijn voorganger, de oude abt Haselager, die op zijn 66e met pensioen is gegaan en die daarna veertien jaar lang zijn tijd verdeeld heeft tussen wat aflopend missiewerk, het zeer toegewijd verzorgen van de bloemen en het fanatiek spelen van bridge. Zijn ogen priemend op ons gericht vraagt hij of we vanavond een spelletje blijven spelen. 'Ja, ja, natuurlijk, Monseigneur,' zegt abt Van de Ven, 'maar de heren moeten toch eerst een stukske eten.' Het uitstel vervult de oude prelaat met grote zorg, maar hij lijkt te beseffen dat hij het in de abdij niet meer voor het zeggen heeft.

Abt Van de Ven, een gemoedelijke Brabander van middelbare leeftijd, leidt het gesprek wat af van die zonderlinge bridgepassie van zijn kloosterlingen. Druk gebarend en zonder moeite eindeloze zinnen aan elkaar rijgend, steekt hij de loftrompet over de Heilige Norbertus die een jaar of 900 geleden deze orde van bespiegelende en bezinnende paters oprichtte. Paters is eigenlijk niet het juiste woord, het zijn de Heren Norbertijnen. Zij hebben een eigen drukkerij, een uitgeverij, een gymnasium en zij leggen, in het welverzorgde autopark dat is gestald op de binnenplaats, per jaar heel wat kilometerjjes af teneinde hun apostolische opdracht te vervullen. Je krijgt, wanneer je de abt hoort, zo zin om toe te treden, al zijn er ook wel een paar nadelen. 'Mijn officiële titel,' zegt de abt wat smartelijk, 'is Het Hoogwaardig Heer, verbeeld je, Het Heer.' Voor de Heilige Norbertus was onzijdigheid kennelijk de uiterste consequentie van het celibaat.

Het eerste uur is werkelijk voorbijgevlogen, we worden aan de maaltijd genood. Frivole, uiterst smakelijke lifflafjes, geserveerd met koffie die in een viersterren-restaurant niet beter kan smaken. Abt Haselager zit, de blik op een middel-eeuws slingeruurwerk gericht, somber te berekenen hoeveel robbers er inmiddels al gespeeld hadden kunnen zijn. Er

komt een hoopvolle uitdrukking op zijn gezicht wanneer abt Van de Ven het sein geeft om op te staan, maar het blijkt te vroeg gejuicht. Er volgt eerst nog een rondgang door de Zonnekamer, de refter en ten slotte de abdijkerk. In een hoek staat een met bazuinschallende engelen versierde biechtstoel, maar op de bankjes binnen ligt wel een vingerdik stof. 'Ach,' zegt abt Haselager gelaten, 'zo af en toe komt er nog wel eens iemand, maar eerlijk gezegd werd er vroeger ook wel een beetje te veel gebiecht.'

Het rijke roomse leven mag dan niet meer zijn wat het geweest is, de Heren Norbertijnen weten zich aan te passen. Zij hebben hun heimwee naar het latijn bedekt onder een sluier van modern taalgebruik: inspraak, convent-overleg, democratisering, evaluatie. Wanneer abt Van de Ven nu iets gedaan moet zien te krijgen, mag hij daar zeven avonden over vergaderen en als iedereen zijn zegje heeft gezegd weet je bij God niet meer waar het eigenlijk over ging. Als een van de Wit-Heren vroeger door de oude abt voor twintig jaar op zending naar Bombay werd gestuurd en de uitverkorene wilde daar nog eens een nachtje over slapen, dan rechtte de prelaat de rug en sprak de woorden: 'Maar dat hoeft echt niet, dat heb ik al voor je gedaan.' Abt Van de Ven vertelt dit verhaal, het zij tot zijn eer gezegd, overigens zonder een spoor van terugverlangen.

De excursie aan het hoofd waarvan abt Van de Ven uitzonderlijk dynamisch en energiek voortmarcheert, is nu de recreatiezaal binnentreden. Een paar Wit-Heren staken een partijtje biljart en bewegen zich naar de bridgetafels, waar zich al een legioen kaartlustigen heeft verzameld. In een erker staat de tv aan, een van de kloosterlingen probeert een naast hem dommelende broeder te overtuigen van de gevaren van kernenergie en hij gromt instemmend wanneer er een meisje met een spandoek op het scherm verschijnt. Op de leestafel liggen het *Parool*, de *Volkscrant*, de *NRC* en ook *Trouw* dat volgens de abt nog het meest objectieve katholieke nieuws verzorgt. De meeste broeders en Heren zitten klaar aan de bridgetafels voor het spel dat zo langzamerhand het handelsmerk van de abdij is geworden.

Mijn partner is een Norbertijn die door iedereen Sjefke wordt genoemd. We spelen tegen abt Haselager, die zich weer volledig met het leven verzoend heeft en zijn kaarten als diamanten tegen de borst gedrukt houdt. We hadden gedacht in de recreatiezaal van de Norbertijnen als sterren te zullen schitteren. Maar dat valt lelijk tegen. In de eerste spellen spelen ze ons een keer heel slim op een manche down en de abt dubbelt waarachtig een deelscore die 1400 down gaat.

Dan krijg ik:

♠ A 8 6 3
 ♥ A 4
 ♦ H 5
 ♣ A H 8 6 2

We staan 40 op de robber en ik open met 1 ♣, mijn partner Sjefke jumpt meteen naar 2 ♠. Dat is een heel goed bericht. Ik zou natuurlijk kunnen passen, want dan hebben we de robber, maar dat is toch al te gek. Het gaat er maar om op wat voor soort handen ze hier een forcing geven, op een dikke opening of gewoon lange schoppen. Ze spelen echter alle openingen sterk, 1 SA en ook de twee-openingen, dus dit zal best wat inhouden. Met 4 ♣ vraag ik naar de azen, hoor één aas en besluit dan de gok te wagen. Als ik 7 ♠ bied, kijkt heer Sjefke demonstratief op de scorestaat en schudt dan wat verwijtend het hoofd.

West komt uit met ♥ H en het spel ligt zo:

	♠ A 8 6 3 ♥ A 4 ♦ H 5 ♣ A H 8 6 2				
♠ H 4 ♥ H V 10 6 ♦ 9 4 3 2 ♣ 9 7 5	<table border="1" style="margin: auto; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="padding: 5px;">N</td></tr> <tr><td style="padding: 5px;">W O</td></tr> <tr><td style="padding: 5px;">Z</td></tr> </table>	N	W O	Z	♠ 2 ♥ 9 8 7 3 ♦ V B 10 8 7 ♣ V 10 4
N					
W O					
Z					
	♠ V B 10 9 7 5 ♥ B 5 2 ♦ A 6 ♣ B 3				

Zuid neemt met de aas op tafel, speelt dan een ruiten naar zijn aas en laat ♠ V doorlopen. Dan volgt ♠ A, de klaveren worden vrijgetroefd en op de laatste twee klaveren verdwijnen zuids verliezende harten. Het 2 ♠ bod was dus niet sterk, nu weet ik het. Het is een krankzinnig slem, ik stamel wat verontschuldigen tegen de abt, die me met duidelijk misnoegen aanstaart, maar gelukkig is de robber uit. We staan onze plaatsen af aan twee toeschouwers. Abt Haselager blijft natuurlijk zitten tot de zon opkomt.

Meteen in het eerste spel van de nieuwe robber gebeurt er iets curieus. De abt heeft een zevenkaart schoppen opge-raapt en, wat agressief geworden door de verloren robber, opent hij met 4 ♠ waarbij het blijft. Het spel ligt zo:

♠ 6 4 ♥ A H 8 7 2 ♦ H V 5 4 ♣ B 5	♠ 10 3 ♥ V 5 ♦ 10 6 3 ♣ A H V 10 8 6	<table border="1" style="border-collapse: collapse; width: 60px; height: 60px; margin: auto;"> <tr><td style="padding: 5px;">N</td><td style="padding: 5px;"></td></tr> <tr><td style="padding: 5px;">W</td><td style="padding: 5px;">O</td></tr> <tr><td style="padding: 5px;">Z</td><td style="padding: 5px;"></td></tr> </table>	N		W	O	Z		♠ 5 2 ♥ B 9 4 3 ♦ A 9 8 ♣ 9 7 3 2
N									
W	O								
Z									
	♠ A H V B 9 8 7 ♥ 10 6 ♦ B 7 2 ♣ 4								

Het contract is natuurlijk kansloos, want oost-west zullen hun twee hartenslagen en drie ruitenslagen pakken en dat is dan twee down. West komt uit met ♥ A, waarop iedereen bekent en ♥ H wordt nagespeeld. De abt aarzelt even en... troeft dan in met ♠ 7. 'Ge had heel wat harten in de hand,' zegt oost tegen zijn partner, maar het spel is alweer verder. De abt heeft alle troeven getrokken en is aan de klaveren begonnen. Eerst gaan de drie ruiten weg en ten slotte ook nog een half omgedraaid hartentje, waarna de abt zijn kaarten openlegt. 4 ♠ gemaakt met twee overslagen, de abt husselt de kaarten wat door elkaar en maakt aanstalten om opnieuw te geven.

Maar een van de Wit-Heren zit duidelijk over iets te dubben. Hij kijkt peinzend van zijn partner naar de abt en weer terug, haalt diep adem en zegt dan vastbesloten: 'De prelaat heeft verzaakt.'

De meeste Wit-Heren slaan onmiddellijk een kruis, maar de aangeklaagde beheerst de scène volledig. Na veel gepruttel komt de fout vast te staan en dan blijkt hoe goed de abt de spelregels kent. 'U krijgt er twee slagen bij,' zegt hij grootmoedig, 'dat is de straf in de reglementen. 4 ♠ precies gemaakt dus, de overslagen gaan eraf.'

Het worden late uurtjes. De Heren Norbertijnen die gemakkelijk een paar teams voor de bondscompetities kunnen formeren, spelen opmerkelijk goed. Weliswaar zijn de

nieuwste biedopvattingen nog niet tot de kloostergemeenschap doorgedrongen, maar een spelletje af- en tegenspelen kunnen ze allemaal uitstekend. De abt heeft zelfs een uitgesproken feeling voor het spel en er is weinig dat hem aan de bridgetafel ontgaat.

Bij het afscheid zegt de oude abt met glunderende ogen: 'U zag het, hè, als ik harten beken, kunnen ze alleen maar ruiten doorspelen en dan ben ik twee down. Dan is het zo toch eerlijker, niet?'

Aan zijn ogen is te zien dat hij er zelf niet in geloven kan. Hij heeft de zonde bewaard voor zijn levensavond en wie zou hem dat willen misgunnen?